

Årsrapport Hälso- och sjukvårdsnämnden

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Tertial 3 (HÅ) 2024

Innehållsförteckning

Inledning	3
Händelser av väsentlig betydelse under året	3
Införande av nytt journalsystem - Cosmic	3
Införande av specialpsykiatriskt omvårdnadsteam.....	3
Forskarskola Nära vård	4
Workshops.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Verksamhet	5
Sammanträden.....	5
Kommun- och medborgardialoger.....	6
Strategiska mål	6
Sammanfattande bedömning av strategiska mål	6
Politikens riktade uppdrag.....	9
Nära vård.....	10
Jämställd hälsa.....	13
Digitala patientkontakter och tillgänglighet.....	13
Förbättrad kompetensförsörjning.....	15
Folkhälsoarbetet	16
Ekonomi.....	18
Uppföljning av internkontrollplan	18

Inledning

Regionfullmäktige beslutade 21 december 2022 att inrätta en hälso- och sjukvårdsnämnd, tillika tandvårdsnämnd, som ansvarar för regionens arbete med omställningen till nära vård, tandvård och primärvård undantagen beställning av Vårdval primärvård. Hälso- och sjukvårdsnämnden är organisatoriskt placerad under regionfullmäktige. Nämnden består av 13 ledamöter och 13 ersättare och presidium består av ordförande samt vice ordförande. Hälso- och sjukvårdsdirektören är ansvarig tjänsteperson.

Hälso- och sjukvårdsnämnden ska bidra till att:

- Stärka regionens arbete med omställningen till nära vård, primärvård och tandvård.
- Öka förutsättningarna för kvalitativ uppföljning av Vårdval primärvård.
- Fokus på personal och tillgänglighetsfrågor ökar.
- Stärka samverkan med myndigheter och kommuner inom nämndens ansvarsområden.
- Föra dialog med medborgare och intressenter inom frågor rörande nämndens ansvarsområde.

Händelser av väsentlig betydelse under året

Införande av nytt journalsystem - Cosmic

Införandet av regionens nya journalsystem, Cosmic, genomfördes under helgen den 22–24 november 2024 och fortlöpte enligt plan.

Över 500 medarbetare har varit direkt involverade i projektet. Regionen har satsat på support för att kunna ge medarbetare så mycket stöd som möjligt, och många i vårdverksamheten har blivit utbildade och organiserade för det ändamålet. En omfattande utbildningsinsats har också genomförts, där cirka 5000 medarbetare har fått lära sig nya arbetssätt och rutiner samt ny teknik.

Projektet för införandet har pågått sedan 2020 och efter driftsättningen i november planeras för att projektet avslutas under första delen av 2025. Större delen av 2025 kommer innebära fortsatt fokus på etablering och uppbyggnad av regionens förvaltning av det nya journalsystemet.

Införande av specialpsykiatriskt omvårdnadsteam

Regionstyrelsen fattade den 4 juni 2024 beslut om en testverksamhet som omfattar länets psykiatriska kliniker i olika form, efter förslag i en genomförd psykiatriutredning. Beslutet innebär att specialistpsykiatriska omvårdnadsteam (SPOT) införs i Piteås upptagningsområde och att Gällivare och Sunderbyn inför SPOT-liknande arbetssätt.

SPOT bedrivs inom den specialistpsykiatriska öppenvården. Medarbetare från SPOT-team träffar patienter som har ett behov av tätare kontakt med psykiatri än vad ordinarie öppenvård kan erbjuda, men där behov av slutenvård inte föreligger. Erfarenheten från andra regioner är att detta proaktiva och förebyggande arbetssätt har minskat behovet av slutenvård.

Den 10 oktober 2024 inleddes testperioden i Piteå. SPOT består av sammanlagt 18 medarbetare: 4 sjuksköterskor, 13 skötare samt en enhetschef. En läkare arbetar också deltid i teamet och finns tillgänglig för konsultation under kontorstid. Teamet är bemannat 07.30-21.30 årets alla dagar. SPOT är uppdelat i tre team – två som arbetar med planerade insatser och ett som gör akuta insatser. Den akuta delen utför snabba, kortvariga insatser där uppdraget kan komma från flera olika håll, både inom kliniken och från vårdgrannar eller SOS i samverkan med ambulans och polis. De utför också långvarig uppföljning där kontakten inte är lika tät som i planerade SPOT. Det kan röra sig om uppföljning efter suicidförsök eller glesare kontakt innan ordinarie öppenvård tar vid.

Alla uppdrag i den planerade delen föregås av en läkarbedömning. Vårduppdraget formuleras och en riskbedömning utförs och dokumenteras. Därefter utformar patienten och teamet tillsammans en vårdplan som regelbundet utvärderas och revideras. SPOT har hittills haft 60–70 pågående uppdrag samtidigt. Ungefär hälften har skett i planerad verksamhet och hälften i det akuta teamet.

Den samlade bilden är att SPOT:s insatser gör skillnad för patienterna. Arbetet upplevs som meningsfullt och varierande även om det fortsatt är tidigt att dra omfattande slutsatser. Flera delar behöver fortsätta att utvecklas, bland annat genom mer utbildning till medarbetarna. Fler utvärderingar kommer att göras under testperioden.

Klinikerna i Gällivare och Sunderbyn har infört SPOT-liknande arbetssätt i begränsad skala. Upplevelsen är att patienter kan mötas upp tidigare i ett sjukdomsförlopp och på så vis minskar risken för försämring. Arbetssättet innebär också att patienter kan skrivas ut tidigare från sjukhus med efterföljande hembesök.

Forskarskola Nära vård

Under inledningen av 2024 inrättade Region Norrbotten och Luleå tekniska universitet (LTU) en gemensam forskarskola i Nära vård. Forskarutbildningen syftar till att främja forskning och utbildning inom områden såsom psykologi, omvårdnad, arbetsterapi och fysioterapi. Forskarutbildningen bedrivs vid Institutionen för hälsa, lärande och teknik vid LTU, där LTU har det akademiska ansvaret, vilket bidrar till en sammanhållen struktur och en stimulerande lärmiljö. Kurser och seminarier planeras gemensamt av representanter från Region Norrbotten och LTU, vilket säkerställer en tvärvetenskaplig forskningsmiljö. Forskarutbildningen omfattar åtta doktorandtjänster, varav fyra är finansierade och anställda av Region Norrbotten och fyra av LTU. Samtliga doktorander har handledare från både Region Norrbotten och LTU, vilket främjar ett nära samarbete och kunskapsutbyte.

Under 2024 har forskarskolan genomfört en rad seminarier, aktiviteter och kurser. En av höjdpunkterna var nätverkskonferensen som hölls i Luleå tillsammans med Linköpings forskarskola i Nära vård. Konferensen var mycket uppskattad och främjade kunskapsutbyte och nätverkande bland doktorander, föreläsare och handledare.

Ett viktigt initiativ för 2024 var att etablera ett interdisciplinärt och interprofessionellt nätverk för forskarskolor i Nära vård i Sverige: The Swedish Interdisciplinary, and Interprofessional Network in Personcentred and Integrated Care (SINIC). Syftet med SINIC är att stärka samarbetet mellan

forskarskolor inom Nära vård i Sverige. Nätverket inkluderar forskarskolan i Nära vård vid Luleå tekniska universitet, där Region Norrbotten är en partner, forskarskolan i sydöstra sjukvårdsregionen (Linköpings universitet), forskarskolan vid Högskolan Dalarna, samt SHIFT CARE vid Göteborgs universitet. Nätverket SINIC har ansökt om, och beviljats 450 000 kr i medel från Forte för fortsatt nätverksutbyte under en treårsperiod. Dessa medel kommer att möjliggöra årliga konferenser, seminarier och nätverksskapande aktiviteter för forskarskolor i Nära vård, handledare och andra intressenter. Målet är att skapa en livskraftig och hållbar forskningsmiljö och vidareutveckla de regionala forskarskolorna inom Nära vård, som idag omfattar över 50 doktorander och handledare från en rad olika discipliner, inklusive omvårdnad, fysioterapi, teknik, biomedicin, medicin, psykologi, arbetsterapi, socialt arbete, folkhälsa och vårdutbildning.

Verksamhet

Sammanträden

Hälso- och sjukvårdsnämnden har sammanträtt vid sju tillfällen under 2024. En stående punkt på dagordningen är hälso- och sjukvårdsdirektörens rapport. Nämnden har även i sin dialog med verksamheterna bidragit till den process som pågår inom regionen för en mer tillitsbaserad styrning.

Nämnden har genomfört sju temasammanträden då följande områden har behandlats:

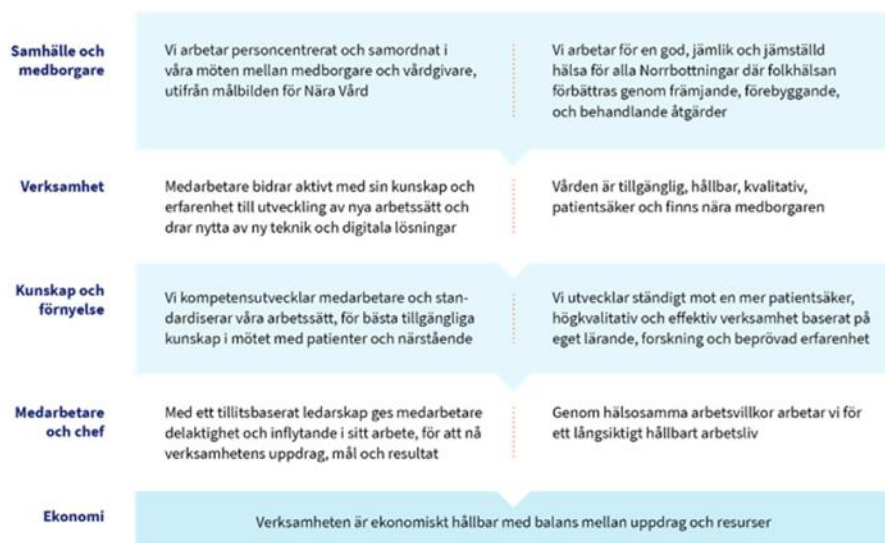
- Min vård Norrbotten - nystart av chatt
- Läkemedel
- Min vård-appen och kommunikation
- Utbildning inför medborgardialog
- Patientsäkerhetsberättelse
- Nationella överenskommelser
- Modellområde Nära vård Östra Norrbotten inklusive fördjupad uppföljning nära vårdteam
- Samverkan kommuner/regionen
- Forskarskolan Nära Vård
- Utvecklingskansli Nära vård
 - Uppdrag och roll
 - Överenskommelse Nära vård
- Hälso- och sjukvården presenterar vad som sker utifrån Nära vårdperspektivet
- Folktandvård Norrbotten - Specialisttandvård
- Levnadsvanearbete i Region Norrbotten
- Forskningsprojektet - Utrotning av HPV och livmoderhalscancer
- Mpox-virus
- Ungdomsmottagningarna och dess nuläge
- Min Vård Norrbotten
- Forskarskolan
- Workshop Regional utvecklingsstrategi (RUS)
- Barnsjukvården och neonatalavdelningens arbete med Nära vård

Kommun- och medborgardialoger

I hälso- och sjukvårdsnämndens uppdrag ingår att genomföra dialoger med medborgare och intressenter. Under 2024 har två medborgardialoger genomförts; den 7 respektive 28 maj 2024. Ämnet för dialogerna var Digital ingång i vården.

Strategiska mål

För att Norrbotten och regionens verksamhet ska utvecklas i en gemensam riktning är det nödvändigt med gemensamma strategiska mål. Regionens strategiska mål berör regionens samtliga verksamheter och ska guida inriktningen för regionens samlade utvecklingsarbeten. De strategiska målen sammanfattar och beskriver det önskade läget som regionen vill uppnå. I figuren nedan framgår regionens strategiska mål och dess koppling till varandra.

Måluppfyllelsen för de strategiska mål som berör hälso- och sjukvårdsnämnden redovisas nedan. I Bilaga 2 redovisas de indikatorer som är kopplade till de strategiska målen.

Sammanfattande bedömning av strategiska mål

Strategiskt mål: Vi arbetar personcentrerat i våra möten mellan medborgare och vårdgivare, utifrån målbilden för Nära vård

Den samlade bedömningen är att det strategiska målet delvis uppnåtts.

Omställningen mot målbilden för Nära vård fortgår inom regionens olika verksamheter. Primärvården har i samverkan med kommunerna i länet tagit fram lokala handlingsplaner för Nära vård. Arbetet med "en väg in" för psykisk ohälsa har vidareutvecklats under året. Allmänvårdplatserna i länet har hög beläggningsgrad, vilket innebär att patienter har möjlighet att vårdas närmare sina anhöriga.

Folk tandvården har implementerat den mobila tandvården som innebär att verksamheten kan flytta resurser och utrustning närmare patienterna för att utföra behandling. Detta möjliggör till exempel att patienter som bor på

särskilt boende kan behandlas vid ett och samma tillfälle och att patienter inte behöver resa till närmaste klinik.

Inom intensivvården har utökning gjorts av återbesöksmottagningen för patienter som varit inlagda vid IVA på sjukhusen i Gällivare och Sunderbyn. Kortare svarstider för prover har möjliggjorts genom införande av blododlingsskåp på alla sjukhus i länet samt hemtagning av flera analyser inom laboratoriemedicin.

Inom psykiatrin har utvecklingen av mobila arbetssätt fortsatt och i Piteå har specialistpsykiatriska omvårdnadsteam införts. Införandet av meningsfull heldygnsvård inom psykiatrin har pågått under året.

Resultaten för de indikatorer som regionen följer visar bland annat att andelen besök på akutmottagning för personer 80 år eller äldre har minskat något för kvinnor men är oförändrat för män. Inom det förebyggande arbetet har antalet patienter som fått fråga om våldsutsatthet i nära relation ökat för båda könen jämfört med samma tid föregående år (per augusti).

Strategiskt mål: Vi arbetar för en god, jämlik och jämställd hälsa för alla norrbottningar där folkhälsan förbättras genom främjande, förebyggande och behandlande åtgärder

Den sammanfattande bedömningen är att det strategiska målet delvis uppnått.

Andelen patienter som besökt primärvården och fått rådgivande samtal på grund av ohälsosamma levnadsvanor har ökat jämfört med samma period föregående år (per tertial 2). Det är något större andel män än kvinnor som fått rådgivande samtal. Utfallet för andelen hälsosamtal till 40-, 50- och 60-åringar visar att det är en högre andel kvinnor än män som genomfört samtal.

Inom folkhälsoområdet pågår ett flertal aktiviteter som bidrar till att uppnå det strategiska målet. Bland annat har utbildningsinsatser genomförts för fysioterapeuter och diabetessköterskor för att öka antalet utskrivna FAR (Fysisk aktivitet på recept). Inom primärvården har möjligheten att nyttja hälsovägledare för olika hälsofrämjande insatser introducerats. Under hösten har de första utbildningarna för diplomering inom HBTQI+ genomförts för verksamheter i regionen.

Under året har alla ungdomsmottagningar i länet fått en digital ingång via Ung i Norr-appen. Det betyder att hela länet har samma digitala ingång för ungdomar att söka råd, stöd och vård.

Inom området suicidprevention har implementering påbörjats av den länsgemensamma handlingsplan som regionen och Norrbottens kommuner tagit fram.

Strategiskt mål: Medarbetare bidrar aktivt med sin kunskap och erfarenhet till utveckling av nya arbetssätt och drar nytta av ny teknik

Den sammanfattande bedömningen är att det strategiska målet delvis uppnåtts.

Andelen digitala vårdbesök är oförändrade jämför med föregående år (per oktober). Jämfört med tiden före pandemin har andelen digitala besök ökat betydligt. I november införde regionen som planerat det nya vårdinformationssystemet Cosmic. Införandet har varit ett stort fokusområde under året och föregåtts av ett omfattande förberedelsearbete på olika nivåer. Det har bland annat handlat om utbildning, användarstöd, utformning av nya arbetssätt samt framtagning av rutiner. Vid sidan om Cosmic har utveckling och införande av olika digitala verktyg i verksamheterna fortsatt. Den digitala ingången Min vård Norrbotten är en viktig del i regionens arbete med digitala lösningar i vården. Ett annat exempel under året är att regionen var först ut i landet med att implementera ett AI-verktyg som bistår radiologerna vid vissa bildgranskningar.

Strategiskt mål: Vården är tillgänglig, hållbar, kvalitativ, patientsäker och finns nära medborgaren

Den sammanfattande bedömningen är att det strategiska målet delvis uppnåtts.

Den genomsnittliga telefontillgängligheten till hälsocentralerna har förbättrats något jämfört med samma tid föregående år (per oktober). Även andelen patienter som fått medicinsk bedömning inom tre dagar har förbättrats. Inom specialiserad vård var andelen som väntat 90 dagar eller kortare till ett första besök, eller operation/åtgärd, några procentenheter lägre än samma tid föregående år (per oktober) och alltså en försämring. Andelen var i stor sett densamma för båda könen.

Inom barn- och ungdomspsykiatri var andelen som väntat 30 dagar eller kortare till första besök oförändrad för flickor medan en betydande förbättring skett för pojkar, jämfört med samma tid föregående år (per oktober). Motsvarande andel som väntat 30 dagar eller kortare till fördjupad utredning eller behandling har minskat för båda könen. Andelen var något lägre för pojkar än flickor.

Strategiskt mål: Vi kompetensutvecklar medarbetare och standardiserar våra arbetssätt, för bästa tillgängliga kunskap i mötet med patienter och närstående

Den sammanfattande bedömningen är att det strategiska målet delvis uppnåtts.

Regionens verksamheter arbetar kontinuerligt med aktiviteter i enlighet med kompetensförsörjningsplaner och genomför åtgärder för att medarbetare och verksamheter på bästa sätt ska kunna möta patienter och närståendes behov. Det handlar till exempel om internutbildningar för kompetensväxling,

stimulans till specialistutbildningar, anställning av resurspersoner som kan avlasta vårdutbildad personal med kringuppgifter och rotationstjänstgöring mellan enheter och orter.

Inom Division Funktion har en distansutbildning för Biomedicinska analytiker startas upp i Sunderbyn i samarbete med Umeå universitet. Vid anestesi, operation och intensivvård har fler undersköterskor vidareutbildat sig och tjänstgör nu som specialistundersköterskor. Division Psykiatri har arbetat med kompetensutveckling och införande av nya arbetssätt och rutiner, bland annat modellen för stegvis vård, utformning av meningsfull heldygnsvård och modeller för gruppbehandling. Inom Division Länssjukvård 2 pågår arbete med att införa personcentrerad vård på kirurgkliniken.

Regionens arbete med att minska förskrivningen av antibiotikarecept har fortsatt under året men förskrivningen har trots det ökat, i likhet med resten av landet.

Strategiskt mål: Vi utvecklar ständigt mot en mer patientsäker, högkvalitativ och effektiv verksamhet baserat på eget lärande, forskning och beprövad erfarenhet

Den sammanfattande bedömningen är att det strategiska målet delvis uppnåtts.

Regionens verksamheter arbetar kontinuerligt med patientsäkerhetsstärkande aktiviteter i olika former samt med aktiviteter för att utveckla en mer högkvalitativ och effektiv verksamhet. Det handlar bland annat om följsamhet till basal hygien- och klädregler samt metoder som Gröna korset och förbättringstavlor. Andra exempel på verksamhetsutveckling under året är införande av Specialistpsykiatriskt omvårdnadsteam (SPOT) inom psykiatrin, utredning av ett samlat kunskapscentrum för all cancervård samt införande av ett nytt ledningssystem inom Bild- och funktionsmedicin.

För att säkerställa kvaliteten i verksamheten följer regionen ett antal indikatorer. Andelen oplanerade återinskrivningar inom 30 dagar (per oktober) för personer 65 år eller äldre har ökat något för kvinnor men är oförändrat för män jämfört med årsresultatet för 2023. Inom läkemedelsområdet följs andelen personer 75 år och äldre med flera läkemedel som har en dokumenterad läkemedelsberättelse i journalen. Andelen är något lägre än samma period föregående år. Andelen riskbedömningar (per tertial 2) för trycksår är oförändrat jämfört med samma period föregående år medan andelen riskbedömningar för fall har ökat något. Regionens senaste mätning av vårdskador (2023) visade att andelen minskat.

Politikens riktade uppdrag

Till den strategiska planen 2024–2026 har politiken tagit fram ett antal riktade uppdrag. Uppdragen kommer att utvecklas i regionstyrelsens och nämndernas utvecklingsområden och har sin grund i de fokusområden som tagits fram utifrån Agenda 2030. God hälsa och välbefinnande samt anständiga

arbetsvillkor och ekonomi ska prägla samtliga uppdragsområden. Som region är Norrbotten en betydande aktör för utveckling av hållbar hälso- och sjukvård som handlar om att skapa jämställda och jämlika samhällen.

Hälso- och sjukvårdsnämnden har följande inriktning och uppdrag 2024 – 2026:

- Säkerställa genomförandet av målbilden i den länsgemensamma strategin för nära vård och omsorg, beslutad tillsammans med länets kommuner.
- Sätta fokus på jämställd hälsa och motverka omotiverade skillnader inom hälso- och sjukvård mellan kvinnor och män samt mellan flickor och pojkar.
- Fortsätta och intensifiera utvecklingen av digitala patientkontakter.
- Fortsätta intensifierade satsningar inom folkhälsoområdet i syfte att skapa en bättre och mer jämlik hälsa. Fortsätta satsning med fokus på hälsosamma levnadsvanor.
- Bidra till intensifierade åtgärder för att säkerställa en tillgänglig tandvård i hela länet bland annat genom att verka för att folktandvården och den privata tandvården tar ett gemensamt ansvar för en jämlik tandvård.
- Bidra till att förändra och utveckla styrningen inom Region Norrbotten mot en mer tillitsbaserad styrning.
- Bistå regionstyrelsen i dialog med fackliga organisationer, medarbetare i sjukvården och medarbetare med vårdstödande funktioner, med att utreda förutsättningar för ökad tillgänglighet till sjukvård och möjligheterna till förbättrad kompetensförsörjning.

Nämnden följer kontinuerligt utvecklingen inom de prioriterade områdena. Detta sker via divisionernas uppföljningar per tertiäl- och delårsrapporter, revisionsrapporter samt genom fördjupad information och dialog med verksamheterna vid nämndssammanträden. Till varje sammanträde återskärar divisionerna till nämnden via Regiondirektörens rapport inom områdena primärvård, arbetet med god och nära vård samt Folktandvård. Nedan följer ett urval av aktiviteter som kan kopplas till de riktade uppdragen.

Nära vård

Lokala handlingsplaner

I enlighet med strategin Tillsammans för Nära vård i Norrbotten har lokala handlingsplaner för perioden 2023–2026 utarbetats mellan Region Norrbotten och länets kommuner. Gemensamma utbildningar, förbättrade arbetssätt kring samordnad individuell planering, och utveckling av den palliativa vården är exempel på områden som lyfts fram i de flesta handlingsplaner.

Modellområde Östra Norrbotten

Styrning och fokusområden

I slutet av februari beslutade den tidigare styrgruppen att förändra styrningen av modellområde nära vård Östra Norrbotten. Inriktningen är att särskilja den politiska styrningen från den verksamhetsnära operativa nivån. Samverkansforumet har i uppdrag att besluta om prioriterade områden och budget och har ett övergripande uppföljningsansvar för projektet vilket också regleras i ett tillhörande reglemente.

Under år 2024 sker utvecklingsarbetet inom nedanstående fokusområden:

- utveckla nära vårdteamen,
- barn och ungas psykiska hälsa,
- allmän palliativ vård i hemmet,
- rehabiliteringskedjan,
- gemensam ledning och styrning.

Fördjupad uppföljning av nära vårdteamen

Under perioden 1 oktober till 31 december 2024 har en utökad uppföljning av nära vårdteamens arbete genomförts. Sammantaget utgör den utökade uppföljningen totalt 211 patienter med registrerade nybesök i hemmet. Uppföljningen visar att det är främst hemtjänsten och hälsocentralens mottagningssköterskor som aktualiserar behov av insatser från teamen. Behov aktualiseras även från exempelvis läkare på hälsocentraler eller specialiserad vård samt ambulans. Åldersgruppen 80 år och äldre är den åldersgrupp som framför allt har behov av insatser från teamen (67 procent). Kvinnor utgör 55 procent av målgruppen under den aktuella granskningsperioden. De allra flesta patienter har behov av hjälp med sin dagliga livsföring (ADL) från hemtjänst och/eller närstående.

Under perioden har 130 nybesök kategoriserats som prioriterade med besök samma dag som kontakt tas. Övriga bedömningar (40 procent) är så kallade planerade besök inom någon dag. Nära vård sköterskornas bedömning är att cirka hälften av patienterna som kategoriserats som prioriterade sannolikt skulle ha besökt akutmottagning om besök i hemmet inte genomförts. Teamens insatser efter första besök sker genom uppföljande hembesök samt genom kontakt med biståndshandläggare, hemsjukvård, konsultation av läkare med flera.

Av 211 nybesök klarade nära vårdteamen att vårda 191 patienter med hemmet som vårdarena. 10 procent av patienterna bedömdes aktuella för en mer omfattande vårdnivå. Samtliga av dessa var så kallade prioriterade besök som skett samma dag som behov initierats. 8 av dessa patienter transporterades till sjukhus via ambulans och 11 med sjukresa.

I uppföljningen framgår att hemtjänstpersonal uttrycker en ökad trygghet sedan nära vårdteamen införts. Det har gett en tydlig kontaktväg när förändringar/försämringar av patientens hälsa upptäcks. Upplevelsen är att det snabbt går att få kontakt med teamen som kan göra en bedömning i hemmet utan att patienten i onödan behöver uppsöka akut vård på sjukhus.

Psykisk hälsa och suicidprevention

Hälso- och sjukvårdsnämnden har i sitt uppdrag att följa upp satsningar inom Överenskommelse om en God och Nära vård och Insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention. Inom varje område pågår ett antal satsningar som ska bidra till att skapa genomförandekraft och förändrade arbetssätt utifrån riktningförändringar i strategin Tillsammans för Nära vård i Norrbotten.

Inom psykisk hälsa och suicidprevention har betydande satsningar genomförts inom området barn och unga. ”Nya arbetssätt i Region Norrbotten avseende barns och ungdomars psykiska ohälsa” och ”Suicidpreventivt arbetssätt för att säkerställa ett akut psykiatriskt omhändertagande för barn och unga i Norrbotten dygnet runt” är exempel på två stora satsningar som har erhållit statliga medel för sitt arbete. Målet är att fler unga med psykisk ohälsa får

hjälp tidigare och att förbättra måendet hos barn och unga med lindrig till medelsvår psykisk ohälsa.

Det har även gjorts insatser för att öka kunskap och synliggöra det samiska perspektivet vid våld och trauma och att utveckla en kulturanpassad vård för samisk befolkning. Därtill har traumautbildningar hållits för personal inom psykiatrisk öppenvård med syfte att korta köer, minska psykiatrisk problematik och i förlängningen reducera suicidrisk.

De mest framträdande satsningar som har genomförts inom Uppdrag Psykisk Hälsa tillsammans med Norrbottens kommuner handlar om kompetenshöjande insatser, samsjuklighet, barn och unga och suicidpreventiva insatser. Exempel på satsningar är:

- kompetenshöjande insatser. Detta i form av föreläsningar och seminarium men också utbildning av instruktörer i AOSP, Akut Omhändertagande Suicidnära Person och MHFA, Mental Health First Aid.
- lågtröskelmottagningen på Sunderby och projektet 13–25 med tidig upptäckt och tidiga insatser för unga med beroendeproblematik eller samsjuklighet.
- revidering av överenskommelsen Norrbus
- stötta framtagandet av suicidpreventiva handlingsplaner och i samarbete med primärvård och polis ta fram en länsrutin för efterlevandestöd där skola och elevhälsa också kommer att ingå
- samarbete med länets brukarorganisationer

Utvecklingssatsningar med stöd av statsbidrag inom God och nära vård och Psykisk hälsa och suicidprevention

Sveriges kommuner och regioner och staten träffar årligen nationella överenskommelser om riktade statsbidrag för utveckling inom olika områden. Inför år 2025 avser regeringen att övergå till ett förordningsstyrt statsbidrag för god och nära vård.

Hälso- och sjukvårdsnämnden har i sitt uppdrag att följa upp satsningar inom Överenskommelse om en God och Nära vård och Insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention. I Region Norrbotten pågår beslutade satsningar inom nedanstående områden. Inom varje områden pågår ett antal satsningar som ska bidra till att skapa genomförandekraft och förändrade arbetssätt utifrån rikttningsförändringar i strategin Tillsammans för Nära vård i Norrbotten.

Här följer exempel på satsningar utifrån de fyra rikttningsförändringarna:

- Mer hälsofrämjande och förebyggande:
 - implementering av behandling av barnobesitas
 - fluorsköljning i skolor i områden med förhöjd kariesrisk
- Ökad personcentrering och delaktighet:
 - Teamarbete med personcentrerat arbetssätt vid Anestesi, Operation och Intensivvård
 - Införande av personcentrerad vård på vårdavdelningar inom kirurgi och ortopedi.
- Stärkt gemensam primärvård
 - Psykosociala team i primärvården
 - Kontinuitet och relationsskapande i primärvården
- Öppna vårdformer
 - Hemmonitorering för bland annat hjärtsvikt

- Fortsatt utveckling av Min vård Norrbotten

Inom överenskommelsen om en god och nära vård har Region Norrbotten erhållit totalt 66 362 561 kronor och för psykisk hälsa och suicidprevention har regionen erhållit 25 256 778 kronor. Totalt uppgår ersättningen för båda överenskommelser till 91 619 339 kronor inklusive overheadkostnader. Dessutom har Region Norrbotten blivit beviljade medel från Socialdepartementet för utveckling av vård i glesbygd/landsbygd på 3 849 400 kronor.

Tabell 1. Använda medel för resp. område under 2024

Aktiviteter 2024 God och nära vård samt Psykisk hälsa och suicidprevention	Resultat
Insatser inom God och nära vård - en personcentrerad och patientsäker hälso- och sjukvård med primärvården som nav	53 119 239
Förstärkning av ambulanssjukvården	1 068 873
Fortsatt stöd till centrala utvecklingsområden	39 973 137
Primärvård i landsbygd	12 077 229
Insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention	20 205 422
Barn och unga	7 638 051
En kunskapsbaserad och säker vård och omsorg	3 812 707
Barn och unga (länsgemensamt)	2 044 294
Brukarmedverkan	635 000
Stärka samverkan för personer med samsjuklighet	3 293 844
Suicidprevention	1 839 453
Traumavård	942 074
Totalsumma	73 324 661

Jämställd hälsa

En viktig förutsättning för ett framgångsrikt arbete med jämställdhetsintegrering är att arbetet är väl förankrat i styrning och ledning. Mot den bakgrunden genomfördes den 8 november en utbildning i jämställdhetsintegrering för regionens ledningsgrupp där regiondirektören, divisionschefer och avdelningsdirektörer deltog. Chefer på alla nivåer i organisationen har en viktig roll i jämställdhetsarbetet genom att skapa förutsättningar för genomförandet på liknande sätt som för andra förbättrings- och utvecklingsarbeten.

En del i att arbeta med jämställd hälsa är att arbeta med kvinnors hälsa. I en kartläggning från 2020 fann Socialstyrelsen att det fanns geografiska och socioekonomiska skillnader i vård och behandling vid klimakteriebesvär. Under våren öppnade Norrbottens första klimakteriemottagning i Överkalix.

Under våren 2024 rekryterades en projektledare till kompetenscentrum för våldsutsatta patienter. Projektledare är på plats och arbetar med förslag på hur kompetenscentrumet kan organiseras.

Digitala patientkontakter och tillgänglighet

Primärvården

Primärvården har arbetat vidare med den digitala ingången ”min vård Norrbotten”, där medborgaren har möjlighet till videobesök och kan chatta med

sin hälsocentral för rådgivning och tidsbokning. Under senare delen av 2024 har primärvården ökat andelen digitala vårdkontakter. I delar av länet där arbetssättet har implementerats fullt ut uppfattas chatten positivt av både medborgare och medarbetare. Regionen har kvar att arbeta med de mindre enheterna, där antalet listade patienter är lägre, vilket medför ett lägre inflöde i chatten. Från och med februari 2025 kommer uppföljning av andelen chat-tillfällen att rapporteras vidare till Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Primärvården har under år 2024 fortsatt att implementera egenmoniteringen för att förbättra tillgängligheten för patienterna. Egenmoniteringen riktar sig till patienter med exempelvis högt blodtryck och hjärtsvikt. Regionen och division Nära fortsätter satsningen på modern teknik och kommer under 2025 att utöka införandet av egenmonitering i länet samt utöka till andra diagnosgrupper.

Primärvården kommer att fortsätta arbetet med förändrade arbetssätt för att styra patienter till mer digitala vårdformer, bland annat utvecklas ”en väg in” för barn och unga med psykisk ohälsa. Divisionen arbetar även med att utveckla ungdomsmottagningarnas digitala ingång och integrera den med övrig teknik.

Primärvården ska på sikt även satsa på kommunikationsinsatser till medborgarna i syfte att förmedla vilken vård de kan få ta del av genom primärvårdens digitala vårdkontakter. Dessa kommunikationsinsatser ska även styras efter säsong. Det handlar om att möta upp medborgarna med information inför influensasäsong, pollenssäsong etcetera.

Folktandvård

Folktandvården har under året tagit fram en digital målbild för verksamheterna. Syftet är att integrera avancerade digitala tekniker och verktyg i tandvården för att förbättra patientflöden, öka effektiviteten i kliniskt arbete, samtidigt som högsta möjliga patientsäkerhet säkerställs. Genom digitalisering ska tandvården erbjuda snabbare och mer noggranna diagnoser, individuella behandlingsplaner och förbättrad patientupplevelse, där också administrativa bördor minskas och resursanvändningen optimeras. Folktandvården ska kontinuerligt följa den digitala utvecklingen och anpassa insatser efter behov för att alltid använda de mest effektiva och moderna lösningarna utan att kostnaderna överstiger nyttan.

Målbilden ska nu utgöra ledstång för de fortsatta aktiviteterna som bland annat innefattar införande av Swishbetalning, övergång till röntgensensorer, fortsatt användning av scanningteknik samt bevakning av utveckling inom området. Folktandvården ska även utveckla arbetet med digital kommunikation via 1177 mellan patienter och tandvårdsmedarbetare där patienter kan ställa frågor, se sina bokade tider och avboka tider mm.

Ett viktigt mål är att öka antalet digitala konsultationer mellan allmän och specialisttandvård. Under 2024 genomfördes hela 76% av samtliga specialistkonsultationer på distans.

Specialisttandvården har under senare år arbetat intensivt med att testa nya appar och digitala program samt med att utveckla nya arbetssätt inom bettfysiologi och tandreglering. Dessa arbeten fortgår.

Folktandvården arbetar även med att förbättra tillgängligheten. Några exempel är teamtandvård, system med produktions- och kapacitetsplanering, enhetliga digitala riskbedömningar av samtliga patienter med revisionsintervall

efter individens behov, erbjudande om tid på någon annan av folktandvårdens kliniker samt intern rörlighet i länet. Under vårterminen inleddes en helt unik samverkan med folktandvården Stockholm där team stöttade upp med tandvårdsinsatser i Gällivare. Även inom specialisttandvården förs nu dialog med Stockholms tandregleringsverksamhet för att se över möjlig samverkan för att möta upp de vårdbehov som finns i Norrbotten.

Konceptet med att erbjuda tandvård på plats vid SÄBO via mobil enhet rullades ut permanent vid länets större kommuner under året där folktandvården för insatserna fick mottaga Region Norrbottens nyinstittade förbättringspris.

Folktandvårdens samverkan med kommunerna via representation i folkhälssoråd/motsvarande ökade i länet som helhet där folktandvården även i större omfattning haft möjlighet att erbjuda fluoridskolning i skolorna. Tyvärr uppnås inte målet för utåtriktade insatser fullt ut. Totalt användes 1,1% av barntiden till utåtriktade aktiviteter (mål 1,8%). Nya nätverk för utåtriktat arbete respektive materialbeställningar har startats upp under året för att lära av varandra och sprida goda exempel.

Inom kunskapsstyrningsorganisationen har en lokal arbetsgrupp (LAG) Förbättra äldres munhälsa startat under året, ett viktigt syfte i arbetet är att förbättra samverkan med andra aktörer, tex kommuner.

Utifrån stora utmaningar med att nå ekonomi i balans fattades under vårterminen ett svårt, men nödvändigt beslut om att påbörja avveckling av folktandvårdens tandtekniska verksamhet, Tandteknik Norr. Efter halvårsskiftet 2025 kommer verksamheten att vara avvecklad till stora delar.

Förbättrad kompetensförsörjning

Primärvård

Kompetensförsörjning är en utmaning inom primärvård och tandvård och stort fokus har varit på att minska beroendet av inhyrd vårdpersonal och satsa på egen personal för att skapa kontinuitet inom vården. Divisionen har minskat antalet anställda med 4 medarbetare i jämförelse med föregående år. Yrkeskategorier som ökat är framför allt läkare, undersköterskor samt vårdadministratörer medan anställda inom tandvårdsarbete har minskat. Divisionen har även under året minskad andelen inhyrd vårdpersonal motsvarande 19 årsarbetare. Samtidigt har man kunnat öka antalet distriktsläkare med elva stycken.

Klinisk Undervisningsmottagning (KUM)

Länets första kliniska undervisningsmottagning (KUM) öppnades på Björknäs hälsocentral i Boden hösten 2023. Sedan dess har drygt 40 läkarstudenter från termin 8 på läkarprogrammet i Umeå passerat KUM. Verksamheten är integrerad i den normala verksamheten och studenterna får under handledning sköta en egen mottagning. Utvärderingarna från studenterna har varit positiva, verksamheten har varit nöjd och patienterna upplever en god vård där många önskar att få komma till KUM framgent.

Sedan hösten 2024 har ytterligare en KUM-mottagning öppnat vid Björkskatan hälsocentral i Luleå. Detta har möjliggjort att alla läkarstudenter som är placerade i Norrbotten har möjlighet att göra sin hälsocentralsplacering i Norrbotten. En ny modell för handledning, den så kallade "Norrbottensmodellen" har introducerats på KUM och innebär att läkare under specialistutbildning kommer till KUM för att under handledning få utbildning och

träning i att handleda studenter. Att få handleda under handledning är ett krav för att bli specialist i de flesta specialiteter. Utvärderingarna av "Norrbottnensmodellen" har varit positiva från de ST-läkare som varit på KUM. Projektet har också visat sig vara rekryteringsfrämjande.

Folktandvård

Kompetensförsörjning är en stor utmaning inom länets folktandvård och det råder brist på såväl tandläkare, tandsköterskor som tandhygienister. Arbetet med kompetensförsörjning inom Folktandvården innefattar bland annat:

- Tydlig struktur på handledning för nya medarbetare med schema och kvalitetsuppföljning
- Erbjudande om tandvårdsstipendium och garanterat sommarjobb för norrbottenska studenter på tandvårdsutbildningar
- Särskilt årshjul för besök hos utbildningssamordnare och deltagande vid arbetsmarknadsmässor.
- Avtal om verksamhetsförlagd utbildning (VFU) med tandhygienistutbildningar och nytt avtal med Umeå universitet om framtida VFU för tandläkarstudenter.
- Marknadsföringskampanj av distansutbildning till tandsköterska i samarbete med Luleå kommun.
- Prova-på-jobb inom Folktandvården
- Satsningar för att säkerställa en bra arbetsmiljö
- Strukturerat upplägg rörande interna utbildningar (Folktandvården Academy)
- Långsiktig planering och strukturerad utbildning av nya ST-tandläkare vid Tandvårdens kompetenscentrum
- Tydliga karriärkartor och ambassadörer för samtliga tandvårdsyrken.

Tandvårdens kompetenscentrum (TKC) har totalt åtta ST-tandläkare under utbildning till nya specialister, vilket är rekordmånga.

Folkhälsoarbetet

Norrbottens riktade hälsosamtal till 40-, 50- och 60-åringar

Under året har två utbildningar för nya samtalsledare för Norrbottens hälsosamtal arrangerats. Totalt har 34 medarbetare från ett tiotal olika hälsocentraler deltagit i utbildningen. Norrbottens hälsosamtal bedrivs av Region Norrbotten samt privata vårdgivare och är en riktad hälsofrämjande- och sjukdomsförebyggande intervention på befolkningsnivå som ska erbjudas till alla 40-, 50-, och 60-åringar. Huvudsyftet är att minska insjuknandet i hjärt- och kärlsjukdom samt förbättra hälsan bland norrbottningarna.

Utbildningen ger samtalsledarna kunskap om folkhälsa och en fördjupad kompetens inom levnadsvanor, sömn och stress, våld i nära relation, sexuell hälsa och rättigheter samt hbtqi+, normer och bemötande. Sedan beslut fattades i början av 2024 om att hälsovägledare får hålla i dessa riktade hälsosamtal har nu två hälsovägledare gått utbildningen.

Hälsosamma levnadsvanor

Region Norrbotten har en viktig roll i att främja hälsosamma levnadsvanor under kommande år med särskilt fokus på fysisk aktivitet och kost. Ett arbete

med förbättrade levnadsvanor är ett arbete med fysisk, psykisk och existentiell hälsa. Arbetet med att främja goda levnadsvanor för att minska risken för sjukdom, minska risken för återinsjuknande samt för att öka livskvaliteten för Norrbottens befolkning är av stor vikt för att påverka hälsoläget generellt i positiv riktning.

För att underlätta uppmärksammandet av ohälsosamma levnadsvanor i patientmötet har en levnadsvaneenkät under året digitaliserats så att den enkelt kan skickas ut via 1177 inför besöket. På så sätt hinner patienten svara på frågorna i lugn och ro inför besöket. Enkäten kan såklart också skrivas ut och skickas hem tillsammans med kallelsen per post.

Under höstens torsdagar har olika hälsoteman fått ta plats i P4 Norrbottens förmiddagsprogram. Region Norrbotten har deltagit i inslagen som bland annat handlat om matvanor, fysisk aktivitet, kulturens roll för hälsa, rollen som hälsovägledare, stress och sömn samt vad det innebär att vara ”nykterfiken” under Sober October. Dessutom har en hälsoutmaning per vecka delats ut till norrbottningarna för att ge inspiration till hälsosamma beteendeförändringar. Förhoppningen är att bidra till att öka befolkningens kunskaper om hälsa, levnadsvanor och beteendeförändringar samt inspirera till hälsosamma livsstilsförändringar.

Under året har pensionärsföreningar runt om i Norrbotten visat stort intresse för att öka sina kunskaper om hälsosamt ätande med seniort fokus. Föreläsningssatser har gjorts både i samverkan med kommuner, pensionärsorganisationer och föreningar runt om i Norrbotten. Temat har varit ”Må bra med mat genom hela livet” och ska stärka kunskaperna kring hur varierad och näringsrik mat kan ha positiv effekt på exempelvis minne, humör, ork och immunförsvar och vad som kan behöva förändras i kosthållningen genom livets olika skeden.

I början av 2024 beslutade regionledningen att ge möjlighet till primärvårdsverksamheter att anställa hälsovägledare och att låta yrkesgruppen genomföra riktade hälsosamtal till 40-, 50- och 60-åringar. Detta efter en utredning under 2023 på uppdrag av regiondirektören som resulterade i förslag på hur yrkesgruppen hälsovägledare skulle kunna nyttjas och bidra inom Region Norrbotten. Bakgrunden är ett behov av att stärka det hälsofrämjande och förebyggande arbetet samt avlasta legitimerad personal. Förhoppningen är att hälsovägledare i primärvården ska leda till fler genomförda hälsosamtal och bidra till en stärkt folkhälsoutveckling i länet.

Fysisk aktivitet på recept (FaR)

Rekommendationen att använda behandlingsmetoden FaR har funnits inom Region Norrbotten sedan 2007. För att stärka och öka användningen av FaR tillsköt Regeringen ett riktat statsbidrag under 2023 vilket förlängdes under 2024. Syftet med statsbidraget var att öka förskrivning av FaR samt öka följsamheten till förskrivna FaR. Under året har utbildningsinsatser gällande fysisk aktivitet och FaR genomförts för att återaktualisera och stimulera verksamheten till ökad användning av FaR. Utbildning har bland annat riktats mot Närpsykiatri och till barnmorskor, förutom hälsocentraler. Förskrivningen av FaR ökade under 2024 från 4575 (2023) till 6005 förskrivna recept.

Hbtqi+-diplomerings

Under året har Region Norrbotten startat upp arbetet med att hbtqi+-diplomera verksamheter i länet. Utbildningen är frivillig och sker på verksamhetens begäran. Diplomeringsen består av två halvdagar utbildning, ett förbättringsarbete som verksamheten själv väljer samt ett kortare diplomeringsstillfälle. Utbildningen innehåller bland annat begreppskunskap, bemötande, diskriminering, hbtqi+-historia, hälsoläge, vård i Norrbotten samt arbetsmiljö. Tre verksamheter påbörjade diplomeringsen 2024; Infektionskliniken i Sunderbyn, Ambulansen i Luleå/Boden samt BUP i Sunderbyn. Verksamheterna förväntas bli klara under 2025.

Folkhälsodata

Under året har det gjorts en större sammanställning av folkhälsodata för Norrbotten. Sammanställningen bygger på underlag från den nationella folkhälsoenkäten och från elevhälsoenkäter i länet. Tack vare regionens och kommunernas regelbundna deltagande i dessa undersökningar så finns det möjlighet att följa och jämföra utvecklingen av viktiga folkhälsoindikatorer över tid. Det bidrar till att synliggöra några av de utmaningar som länet har inom folkhälsoområdet. I februari genomfördes en länskonferens där folkhälsostatistiken utgjorde analysunderlag för uppföljningen av Norrbottens folkhälsostrategi. Folkhälsostatistiken används också för utbildning och presentationer av hälsoläget i länet och i kommunerna.

Ekonomi

Hälso- och sjukvårdsnämndens ekonomiska utfall blev -1 127 tkr mot en budget på -1 275tkr, vilket resulterar i en positiv budgetavvikelse på 103 tkr.

Kostnads-slag, TKR	Utfall 2024	Årsbudget 2024	Budgetavvikelse 2024
Personalkostnader	-957	-1 034	76
Övriga kostnader	-215	-242	27
Totalsumma	-1 172	-1 275	103

Uppföljning av internkontrollplan

Nämnden ska säkerställa att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Nämnden är skyldig att årligen rapportera till regionstyrelsen de fel och brister som framkommit i samband med uppföljning av nämndens internkontrollplan, rapportera vidtagna åtgärder samt ta fram en plan för det kommande årets internkontrollmoment. Chefer inom hälso- och sjukvårdsnämndens områden ansvarar för internkontroll inom sin verksamhet. Baserat på riskanalysen identifieras vilka internkontrollmoment som ska utföras nästa år. Resultatet återspeglar till hälso- och sjukvårdsnämnden årligen.

Kontrollmoment	Utförare	Kontrollmetod
Säkerställa att nationella medel används kostnadseffektivt	God och nära vård	Kontroll av tillförlitlig finansiell rapportering
Verkställighet av beslut om etablering av Digitalen i primärvården	Primärvården	Andel digitala vårdbesök, nybesök och återbesök av totala antalet besök
Verkställighet av uppdrag i syfte att öka förmågan att rekrytera och behålla medarbetare	Tandvården	Avtal med tandläkarutbildningar och tandhygienistutbildningar om verksamhetsförlagd utbildning, VFU

Hälso- och sjukvårdsnämnden har säkerställt att nationella medel för Nära vård används kostnadseffektivt. Nämnden har även säkerställt att Digitalen/Min vård Norrbotten etableras i primärvården samt följt upp folktandvårdens rekryteringsinsatser.